

قوانین موضوعه ایران در آیینهی قرآن

پدید آورندگان:

دبیمه تقوی مندی

وکیل پایه یک دادگستری و دانشجوی دکتری

حقوق خصوصی دانشگاه تهران

مهرداد زمانی

وکیل پایه یک دادگستری و دانشجوی دکتری

حقوق خصوصی دانشگاه تهران

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه : تقوی‌مندی، فهیمه،
عنوان قراردادی : ایران، قوانین و احکام
Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور : قوانین موضوعی ایران در آئینه قرآن/پدیدآورندگان فهیمه تقوی، مهرداد زمانی.
مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۶.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۸۶۷-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : قرآن -- احکام و قوانین
موضوع : Qur'an -- Law and legislation
موضوع : تفاسیر فقهی
موضوع : Qur'an -- *Legislative hermeneutics
موضوع : قرآن -- سوره‌ها و آیه‌ها
موضوع : Qur'an -- *Suras and ayats
موضوع : قانون مدنی -- ایران -- تفسیر و استنباط
موضوع : Civil law -- Iran -- Interpretation and construction
شناسه روده : زمانی، مهرداد.
رده بندی دهده : ۱۳۹۶ ق ۷۹/۶/۹۹ BP
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۰۱
شماره کتابشناسی : ۳۰۰۰۳۶

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تخلف را به دفتر کتابشناسی مجده گزارش فرمایید.

قوانین موضوعه ایران در آئینه قرآن

پدید آورندگان: فهیمه تقوی‌مندی، مهرداد زمانی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۶ تعداد: ۵ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷، طبقه پنجم

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۸۶۷-۲

ISBN: 978-600-193-867-2

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست موضوعی

- ۱- استفاده از مباحات ۱۵
- ۲- اصل منع شکنجه ۱۶
- ۳- اضطراب رافع مسوولیت کیفری ۱۷
- ۴- لزوم تساوی جنسیتی برای اعمال قصاص، ولی دم می‌تواند با دریافت دیه یا بدون دریافت آن از قصاص صرف نظر کند ۱۸
- ۵- جواز قصاص در قتل عمد ۱۹
- ۶- صحت سبیت تا ثلث دارایی ۲۰
- ۷- حرمت غصب و تملک اموال دیگران به باطل، جرم بودن تحصیل مال از طریق نامشروع ۲۱
- ۸- عدم جواز ازدواج با کافر ۲۳
- ۹- تمکین ۲۴
- ۱۰- سوگند ۲۵
- ۱۱- عده طلاق سه طهر ۲۶
- ۱۲- طلاق سوم بعد از دو طلاق، طلاق خلع ۲۷
- ۱۳- حرمت نکاح مرد با زنی که سه بار او را طلاق داده مگر با حضور محلل ۲۸
- ۱۴- حق شیرخوارگی فرزند و عدم ضرر به او ۲۹
- ۱۵- عده وفات ۳۱
- ۱۶- جواز خواستگاری به صورت تلویحی از زنان در عده طلاق و وفات و حرمت نکاح با چنین زنانی در دوران عده ۳۲
- ۱۷- عدم تعیین مهریه در ضمن عقد نکاح دائم، تملک زن بر تمام مهریه به مجرد نکاح، مهرالمتعه ۳۳
- ۱۸- تنصیف مهریه در فرض طلاق قبل از نزدیکی ۳۴
- ۱۹- عقد قرض ۳۵
- ۲۰- ربا ۳۶
- ۲۱- ربا ۳۷
- ۲۲- دادن مهلت به بدهکار برای پرداخت دین، ابرا ذمه مدیون ۳۸
- ۲۳- ثبت معامله در معاملات مدت دار و استفاده از سند و استفاده از شاهد برای اثبات شهادت مرد دو برابر شهادت زن می‌باشد، تعیین مدت در پرداخت دین، لزوم داشتن صفت عدالت برای شاهد ۳۹
- ۲۴- امکان گرفتن رهن یا ضامن برای پرداخت دین ۴۴

- ۲۵- اصل فردی بودن مسئولیت کیفری ۴۵
- ۲۶- رد مال مورد ودیعه ۴۷
- ۲۷- اقرار ۴۸
- ۲۸- ربا ۴۹
- ۲۹- رد مال به محجور بعد از زوال حجر ۵۰
- ۳۰- لزوم رشد برای صحت تصرفات مالی و صحت این تصرفات با اجازه ولی یا قیم ۵۱
- ۳۱- لزوم رشد برای صحت تصرفات مالی افراد، اجرت گرفتن قیم برای اداره اموال محجور، مسئول بودن قیم در صورت تعدی و تفریط ۵۲
- ۳۲- ارث بری اولاد متوفی چه پسر باشند و چه دختر ۵۴
- ۳۳- مباحث دیون متوفی و وصیت بر ارث، دوبرابر بودن سهم الارث پسر در برابر دختر، سهم الارث دختر واحد، سهم الارث دو دختر، سهم الارث پدر و مادر با وجود اولاد، برادران متوفی، جمع شرایطی میتوانند حاجب مادر باشند تا از یک ششم بیشتر ارث ببرند، سهم الارث مادر در صورت نبودن اولاد ۵۵
- ۳۴- میراث زوجین، ارث بری، زوجین به مجرد نکاح، میراث کلالة امی واحد، میراث کلالة امی متعدد، شرکت وارثان در مال موروثه ۵۸
- ۳۵- شهادت چهار مرد عادل برای ابرات ۶۰
- ۳۶- توبه زناکار ۶۱
- ۳۷- تعیین مهریه به هر میزان، بعد از وقوع نکاح و وقوع نزدیکی باید تمام مهریه به زن داده شود ۶۲
- ۳۸- موانع نسبی نکاح، موانع سببی نکاح: موانع رضائی نکاح، عدم امکان جمع دو خواهر در عقد نکاح ۶۳
- ۳۹- توافق بر مهر جدید بعد از تعیین مهریه، حرمت ازدواج دائمی سرزهدار ۶۵
- ۴۰- تملک به علل شرعی، حرمت تملک مال غیر به عللی، عدم نفوذ معامله صغیر و ورشکسته ۶۶
- ۴۱- استقلال مالی زوجین ۶۸
- ۴۲- لزوم رعایت طبقات ارث ۶۹
- ۴۳- ریاست مرد در خانواده ۷۰
- ۴۴- داورى در طلاق ۷۱
- ۴۵- حقوق همسایه ۷۲
- ۴۶- رد مال (موضوع ودیعه توسط امین) ۷۳
- ۴۷- مراجعه به مقام قضایی برای رفع اختلاف در میان مردم ۷۴
- ۴۸- پرداخت دیه در موارد قتل شبه عمد و خطای محض ۷۵
- ۴۹- قتل عمد ۷۶

۷۷	۵۰- شرط بودن عدالت در قاضی
۷۹	۵۱- صلح و سازش در جریان دادرسی
۸۰	۵۲- صلح و سازش در زمان اختلاف بین زوجین و به طور کلی عقد صلح
۸۲	۵۳- جواز چند همسری و لزوم رعایت عدالت بین آنها و لزوم قسمت شیها بین آنها
۸۳	۵۴- شهادت برای خویشان
۸۴	۵۵- منع تسلط کافر بر مسلمان
	۵۶- سهم الارث خواهر واحد، سهم الارث دو خواهر، تقسیم ترکه در فرضی که چند خواهر و برادر باشند
۸۶	۵۷- اصل لزوم در قراردادها
۸۷	۵۸- حرمت کشت حیواناتی که ذبح شرعی نشده‌اند
۸۹	۵۹- عدم داشتن دشمنی دنیوی در شاهد
۹۰	۶۰- جنبه عمومی جرم قتل
۹۱	۶۱- حد محاربه
۹۲	۶۲- توبه محارب قبل از دستگیری
۹۳	۶۳- حد سرقت
۹۴	۶۴- توبه سارق
۹۵	۶۵- رجم
	۶۶- رشوه، حرمت پولی که از فعل حرام به دست بیاید و رشوه گرفتن در مقام قضاوت و داوری
۱۰۰	۶۷- احوال شخصی اقلیت‌های مذهبی
۱۰۱	۶۸- قصاص عضو
۱۰۲	۶۹- قضاوت و داوری
۱۰۳	۷۰- قمار و گرویندی، شرب خمر
۱۰۵	۷۱- وصیت و اثبات آن با شهادت برای وصایای خودنوشت و عادی
۱۰۷	۷۲- ذبح شرعی
۱۰۹	۷۳- اقرار
۱۱۰	۷۴- اقاله
۱۱۱	۷۵- تعلق اموال عمومی به حکومت و اجازه استفاده به مردم
۱۱۴	۷۶- شرکت و اشاعه در اموال
۱۱۵	۷۷- میراث
۱۱۶	۷۸- غصب و تملک اموال دیگران به باطل
۱۱۷	۷۹- کم فروشی
۱۱۸	۸۰- حق العمل کاری

- ۸۱- انعقاد عقد جعاله و ضمانت از جاعل برای پرداخت اجرت، ضمان از دینی که سبب آن ایجاد شده ۱۱۹
- ۸۲- صید ۱۲۰
- ۸۳- زنبور داری ۱۲۱
- ۸۴- تساوی در قصاص ۱۲۲
- ۸۵- اصل شخصی بودن مجازاتها و قانونی بودن مجازاتها ۱۲۳
- ۸۶- جواز کشتن شخص مهدور الدم، قصاص حق ولی دم مقتول می‌باشد ۱۲۴
- ۸۷- کرامت انسانی ۱۲۶
- ۸۸- وراثت ۱۲۹
- ۸۹- استفاده از راه‌های عمومی ۱۳۰
- ۹۰- م‌وولیت مالک حیوان ۱۳۱
- ۹۱- نبود حکم سرری در اسلام، ذکر حق شفعه به عنوان مصداق ۱۳۲
- ۹۲- دیه ی جین ۱۳۳
- ۹۳- حد زنا ۱۳۴
- ۹۴- حد قذف ۱۳۵
- ۹۵- احکام لعان ۱۳۶
- ۹۶- تهمت به زنان عقیقه غیر قذف ۱۳۸
- ۹۷- حجاب ۱۳۹
- ۹۸- خواستگاری ۱۴۰
- ۹۹- اجبار به زنا ۱۴۱
- ۱۰۰- لزوم کسب اجازه برای ورود به مکانهای خصوص ۱۴۳
- ۱۰۱- مساحقه ۱۴۵
- ۱۰۲- اشتغال زنان ۱۴۶
- ۱۰۳- اجاره اشخاص ۱۴۷
- ۱۰۴- تعیین مدت در اجاره اشخاص، تعیین عمل به عنوان مهریه ۱۴۸
- ۱۰۵- ارث‌بری خویشان نسبی و لزوم رعایت طبقات ارث ۱۴۹
- ۱۰۶- عده طلاق زنی که با او نزدیکی نشده ۱۵۰
- ۱۰۷- قضاوت و داوری در میان مردم ۱۵۱
- ۱۰۸- اجرای حد بر مریض ۱۵۲
- ۱۰۹- تساوی زن و مرد ۱۵۳
- ۱۱۰- مجازات زنا ی مرد کافر با زن مسلمان ۱۵۴
- ۱۱۱- شوراها ۱۵۵

- ۱۱۲- رعایت تساوی در قصاص به این صورت که اگر مقتول یک نفر باشد میتواند یک نفر را قصاص کند و اگر قاتلان چند نفر باشند باید مازاد دیه آنها را بپردازد. ۱۵۷.....
- ۱۱۳- شرط بودن عدالت در شاهد ۱۵۸.....
- ۱۱۴- تساوی افراد با یک دیگر عدم برتری قومی و نژادی ۱۵۹.....
- ۱۱۵- کم فروشی ۱۶۰.....
- ۱۱۶- شرایط طلاق (که باید در طهر غیرمواقع باشد)، امکان رجوع در دوران عده طلاق رجعی و سکونت زن در منزل مشترک ۱۶۱.....
- ۱۱۷- امکان رجوع در دوران عده طلاق رجعی و لزوم حضور دو شاهد عادل در زمان طلاق ۱۶۲.....
- ۱۱۸- عده زن حامل و عده زنانی که با وجود اقتضای سن عادت ماهیانه نمی بینند در صورت طلاق ۱۶۳.....
- ۱۱۹- لزوم دادن نفقه و سکونت در مسکن مشترک با زوجه مطلقه در دوران عده طلاق رجعی، لزوم پرداخت نفقه به زوجه مطلقه حامل تا زمان وضع حمل، امکان گرفتن اجرت برای شیر دادن نوسه مادر ۱۶۴.....
- ۱۲۰- جواز استفاده از مباحات ۱۶۶.....
- ۱۲۱- انجام کارهای خیر از قبیل وقف موهبه صدقه ۱۶۷.....
- ۱۲۲- کم فروشی ۱۶۸.....
- ۱۲۳- عاریه ۱۶۹.....

مقدمه

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ

و اگر شما را شکّی است در قرآنی که بر بنده خود (محمد صلی الله علیه و آله و سلم) فرستادیم، پس بیاورید یک سوره مانند آن، و گواهان خود را بخوانید به جز خدا، اگر راست می‌گویید. (بقره: ۲۳).

قرآن کریم به عنوان اولین کتاب آسمانی بر انسان‌ها از جانب پروردگار جهانیان نازل گردید. این کتاب هم - همان که خداوند می‌فرماید کاملترین کتاب آسمانی است. هم جنبه‌های اخلاقی و تربیتی را به عنوان یک متن دینی در خود جای داده و هم از جنبه‌های اجتماعی زندگی انسان غافل نمانده است. در آغاز که مسلمین در شهر مکه سکونت داشتند به جنبه‌های اخلاقی و اصول و فروع دین پرداخته و سوره‌های مکی عموماً حاوی این مسائل اند و پس از هجرت نبی مکرم اسلام ص به همراه مسلمین به شهر مدینه و تشکیل حکومت اسلامی، قرآن کریم علاوه بر تأکید بر جنبه‌های اخلاقی، احکام زندگی اجتماعی مانند روابط اقتصادی افراد، روابط شخص به شخص، جایگاه حکومت در زندگی افراد جامعه، و جرایم و مجازات‌ها را بیان نموده است. نظام حقوقی کشور ما نیز که مبتنی بر تعالیم دین مبین اسلام می‌باشد و قوانین و مقررات آن از این دین الهی نشأت گرفته از آیات مبارک قرآن در تدوین قوانین بهره جسته است. به گونه‌ای که بنا بر سه آیات به صورت مستقیم در قوانین و مقررات به کار رفته و یا به صورت غیر مستقیم در این متن متعالی استفاده شده‌است. برخی از آیات قرآن، مستقیماً حکم حقوقی را اثبات نموده‌اند و برخی دیگر از قوانین از تفاسیر این کتاب آسمانی برداشت شده‌اند. لذا در این کتاب سعی نمودیم که ابتدا آیه حاوی حکم و سپس قانون یا مقرر حقوقی را در ذیل آن ذکر نماییم. این کار دسترسی به آیات و قوانین مرتبط را بسیار آسان‌تر می‌کند. در این کتاب از سوره‌های مبارکه بقره، آل عمران، نسا، مائده، انعام، اعراف، انفال، توبه، هود، یوسف، نحل، اسراء،

کَهِف، طه، انبیاء، حج، مومنون، نور، فرقان، قصص، احزاب، ص، غافر، شوری، حجرات، رحمان، طلاق، ملک، مزمل، مطففین و ماعون استفاده شده است.

قوانین و مقرراتی که از این آیات برداشت می‌شود عبارتند از: آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور، آیین‌نامه نحوه جذب و گزینش و کارآموزی داوطلبان تصدی امر قضا و استخدام قضات، دستورالعمل اجرای مراسم لعان، قانون آیین دادرسی کیفری، قانون آیین دادرسی مدنی، قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم: ماده واحده، قانون اساسی، قانون امور حسبی، قانون بیمه، قانون تجارت، قانون صدور مجازات مرتکبین اختلاس ارتشا و کلاهبرداری، قانون تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران، قانون تعزیرات حکومتی، قانون توزیع عادلانه آب، قانون ثبت اسناد و املاک، قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۵۳ (موادی که به موجب قانون جدید نسخ نشده است) قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱، قانون روابط سر و سامان مساجد، قانون شکار و صید، قانون مجازات اسلامی، قانون مدنی، قانون مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن، قانون معادن و قانون نظارت بر صید و ذبح.

نظر به این‌که قرآن مجید مبنای کار بوده و ترتیب سوره‌های قرآن برای ذکر آیة‌های حاوی قوانین استفاده شده است. برای سهولت دسترسی به این کتاب سه فهرست تدوین شده است. نخست فهرست آیات که هر آیة و صفحات آن درج گردیده است. دوم فهرست موضوعی که موضوعات به همراه صفحات آن درج شده است و سه‌ام انجام فهرست قوانین که در آن قوانین و مقررات به کار رفته در کتاب به همراه شماره مواد آنها با ذکر صفحات کتاب در آن ذکر شده است.

در پایان بر خود لازم می‌دانیم از زحمات سرکار خانم فاطمه مقدم که در صفحه‌آرایی کتاب ما را یاری نمودند کمال تشکر و قدردانی خود را به عمل آوریم. همچنین از لطف بی‌پایان جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک مدیر محترم انتشارات مجد که در نشر این کتاب نهایت همراهی را به عمل آوردند، کمال تشکر و قدردانی خود را اعلام می‌داریم. امید است مقبول افتد.

فهیمة تقوی مندی و مهرداد زمانی